

Studia Biblica Slovaca

Ročník 17

2025

Číslo 1

Offprint

„Tak musí byť vyzdvihnutý aj Syn človeka“ (Jn 3,14)

Pragmatická a intertextuálna reinterpretácia vyzdvihnutia hada

Dizertačná práca s názvom „*Tak musí byť vyzdvihnutý aj Syn človeka*“ (Jn 3,14): *Pragmatická a intertextuálna reinterpretácia povýšenia hada* sa zaoberá reinterpretáciou starozákonného motívu „vyzdvihnutia“ (hebr. שָׁפָט; gr. ὑψόω) bronzového hada (Nm 21,4-9) v Jánovom evanjeliu, najmä v perikope Jn 3,14-15. V centre pozornosti stojí alegoricko-pragmatické prepojenie medzi Mojžišovým aktom „povýšenia hada na púšti“ a teologickou výpoveďou o „vyzdvihnutí“ Ježiša – τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου – čo je kľúčový kristologický titul u Jána. Cieľom práce je ukázať, ako Ján evanjelista pomocou intertextuálnych stratégií, lexikálnej transformácie a pragmatického posunu premieňa starozákonný symbol na kristologický výrok o spáse.

Práca je štruktúrovaná do dvoch hlavných častí:

I. Had ako symbol spásy v starozákonných a deuterokánonických tradíciách

Táto časť mapuje ambivalentný symbolizmus hada naprieč starovekým Blízkym východom, hebrejskou Bibliou a židovskou literatúrou Druhého chrámu. Had (hebr. שָׁפָט; gr. ὄφις) je tu prezentovaný ako symbol smrti i spásy.

Kapitola 1 analyzuje výskyt hada v starovekých mytologických systémoch a biblickom kánone (Gn 3; Ex 4; Nm 21; 2Kr 18; Iz 6), vrátane novozákonných odkazov (Zj 12; 20). Sleduje vývoj významu hada od pokušenia a kliatby až po liečivý a soteriologický symbol.

Kapitola 2 sa zameriava na exegetickú analýzu Nm 21,4-9. Text je skúmaný synchronicky, pričom sa porovnáva MT (תשחן שחן) so LXX (ὄφις χαλκοῦς). Sleduje sa kontext exodu a vzbury, ako aj lexikálne nuansy a štylistika textu. V druhej časti kapitoly sa skúma recepcia tejto perikopy v období Druhého chrámu: v spisoch Kumránu (napr. 4Q521), u Filóna Alexandrijského (napr. *Leg. All.* II.86), u Jozefa Flavia (*Ant.* IV.38–81), ako aj v rabínskej tradícii (napr. *Mishnah Rosh Hashanah* 3:8).

Kapitola 3 sa venuje Knihe múdrosti 16,5-14, kde dochádza k reinterpretácii epizódy z Nm 21. Text je analyzovaný ako súčasť diptychu (Múd 16,1-4 // 5-14), pričom sa skúma midrašská technika a rétorická *synkrisis*.

Múdrosť tu identifikuje zdroj uzdravenia nie s hadom, ale s Božím slovom: *ὁ λόγος σου, ὁ παντοδύναμος* (Múd 16,12).

II. Povýšenie Syna človeka v Jánovom evanjeliu

Druhá časť analyzuje, ako Jánov teologický jazyk preformuláva starozákonný obraz hada a „vyzdvihnutia“ do výpovede o identite a poslaní Ježiša Krista.

Kapitola 1 predstavuje štruktúru Jánovho evanjelia, jeho teologický profil a osobitosti (symbolický jazyk, dualizmus, soteriológia). Pozornosť sa venuje aj otázke tzv. Jánovej komunity a jej možnej interakcii so židovskými a grécko-helénskymi kultúrnymi kódmi.

Kapitola 2 poskytuje detailnú exegézu Jn 3,1-21, so zvláštnym dôrazom na vv. 14-15. Sleduje sa výstavba rozhovoru s Nikodémom, význam titulov (najmä *ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου*) a jazykové paralely s Jn 8,28 a 12,32–34. Text Jn 3,14-15 je analyzovaný ako kľúčový moment, kde sa starozákonný obraz transformuje do kresťanskej výpovede o kríži ako „vyzdvihnutí“ a zároveň aktu odsúdenia i oslavy.

Kapitola 3 sa venuje pragmatickej a komunikačnej funkcii študovaných textov. Porovnávajú sa texty (Gn 3; Ex 4; Nm 21; Múd 16) z hľadiska ich „komunikačnej situácie“ a posolstva adresovaného komunite. Jn 3,14-15 sa číta ako reinterpretácia, ktorá presúva zrak čitateľa z *ὄφεις* na *υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου*, čím sa mení účel príbehu – z uzdravenia tela na uzdravenie viery. V závere sa tematizuje význam symbolu hada pre Jánovu komunitu v kontexte opozície, identity a spásy.

Záverečná syntéza sumarizuje hlavné zistenia práce: Ján v Jn 3,14-15 nadväzuje na hlbokú intertextuálnu sieť v židovskej tradícii, no pomocou pragmatického a teologického posunu reinterpretuje symbol hada ako predobraz ukrižovaného Krista. „Vyzdvihnutie“ Ježiša – *ὑψωθῆναι* – nie je len fyzickým aktom (kríž), ale soteriologickým momentom, kde sa zjavuje identita Syna a súčasne sa otvára prístup k večnému životu pre každého, kto verí – *πιστεύει*. Práca zároveň naznačuje, ako táto reinterpretácia mohla formovať identitu veriacich v Jánovej komunite a ako môže byť relevantná aj pre súčasnú reflexiu viery.

*Sr. Katarína Pavelová, SSpS
Via Casia 645
Roma*

Obsah

Štúdie

Jan JOOSTEN

Textové nezrovnalosti v príbehu o Davidovom nástupníctve (1Kr 1–2) ... 1-17

Tomasz KOSZAREK

Literárny model *rīb* v Izaiášovi 1–5 ako *casus belli* v Knihe Izaiáš ...18-50

Blažej ŠTRBA

Ranený bolesťou v Žaltári 60-80

Timothy MEJIDA

Utrpenie Ježiša v Getsemanskej záhrade
v Matúšovom rozprávaní (26:36-46) 81-101

Branislav ĎURICA

Štiepenie Jánovej komunity. Rôzne názory týkajúce sa
eucharistie na pozadí sporu 102-121

Reflexie

Helena PANCZOVÁ

Putovanie po „Kráľovskej ceste“. Nm 20,17 v gréckej
alegorickej exegéze (Prehľadová štúdia) 122-141

Abstrakty a recenzie 142-153

Správy a oznamy 154-162

Contents

Treaties

Jan JOOSTEN

Textual Turbulence in the Story of David's Succession (1 Kgs 1–2) ... 1-17

Tomasz KOSZAREK

The *rīb* Literary Pattern in Isaiah 1–5 as the *casus belli*
in the Book of Isaiah 18-59

Blažej ŠTRBA

Wounded by Pain in the Psalter 60-80

Timothy MEJIDA

The Sufferings of Jesus in Matthew's Gethsemane
Narrative (26:36-46) 81-101

Branislav ĎURICA

The Split in John's Community: Different Opinions
on the Eucharist behind the Split 102-121

Reflections

Helena PANCZOVÁ

Journeying on the "Royal Road": Num 20:17 in Greek Allegorical
Exegesis (A Survey) 122-141

Reviews 142-153

Communications and References 154-162

ISSN 1338-0141

e-ISSN 2644-4879

www.biblica.sk